

AL V-LEA CONGRES INTERNAȚIONAL DE ARHEOLOGIE SLAVĂ — KIEV, 18 — 26 septembrie 1985

În zilele de 18—26 septembrie 1985 a avut loc la Kiev, cel de al V-lea Congres internațional de arheologie slavă, organizat de Uniunea Internațională de Arheologie Slavă.

La acest congres, R.S. România a fost prezentă cu o delegație compusă din dr. Șt. Olteanu, dr. M. Comșa și M. Marcu, de la Institutul de Arheologie din București, dr. D. Gh. Teodor și dr. V. Spinei, de la Institutul de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol” din Iași, precum și dr. I. Mitrea, de la Muzeul de Istorie Bacău.

La această importantă manifestare științifică au participat aproximativ 450 de specialiști din U.R.S.S., Belgia, Bulgaria, Cehoslovacia, Finlanda, Iugoslavia, Polonia, România, R.D. Germană, R.F. Germania și Suedia, prezentându-se peste 300 de comunicări, urmate de numeroase intervenții.

Lucrările congresului s-au desfășurat în șase secții, găzduite în una din clădirile Academiei de Științe a R.S.S. Ucraina.

Tematica congresului a fost deosebit de bogată, axându-se în principal pe problemele privind apariția, structura, evoluția și rolul orașelor slave, în perioada feudală timpurie, la care s-au adăugat și o serie de chestiuni referitoare la etnogeneza, cultura materială și viața spirituală a slavilor în mileniul I al e.n. și în primele secole ale mileniului următor.

În prima secție, consacrată istoriei vechilor slavi, au fost prezentate numeroase comunicări, care au tratat, îndeosebi, aspecte privind cultura veche slavă din zonele apusene ale Uniunii Sovietice, Polonia, Germania, Cehoslovacia, Ungaria, Bulgaria, Iugoslavia și România în secolele VI—X e.n., precum și o serie de chestiuni referitoare la etnogeneza slavilor și, în directă legătură cu ea, caracteristicile și evoluția unor culturi materiale, ca cele de tip Zarubineț, Przeworsk, Cerneahov, Kiev, Penkovka etc. De asemenea au fost prezentate unele rezultate ale cercetărilor lingvistice (onomastică, toponimie, hidronimie), antropologice, paleobotanice și etnografice privind etnogeneza slavilor. Nu au lipsit nici comunicările privitoare la circulația monetară în teritoriile locuite de slavi și nici cele care au abordat aspecte ale periodicității unor culturi vechi slave.

În cadrul acestei secții au prezentat comunicări și cercetătorii români, D.Gh. Teodor, „Elemente culturale slave în regiunile carpato-dunărene în secolele VI—IX e.n.”, I. Mitrea, „Aspecte culturale slave din secolele VI—VII e.n. în Moldova Centrală” și M. Marcu, „Relațiile dintre slavi și autohtoni în așezările din sud-estul Transilvaniei în secolele VI—VII e.n.”

În secția a II-a s-au prezentat comunicări referitoare la apariția și evoluția orașelor feudale timpurii. Au fost discutate interesante aspecte ale genezei și vechimii orașelor rusești în perioada secolelor IX—XIII, precum și a orașelor din țările baltice și Finlanda. De asemenea, s-au prezentat comunicări referitoare la rolul așezărilor agricole și al așezărilor întărite ca bază a dezvoltării orașelor în Germania, Polonia, Cehoslovacia, orașul în Peninsula Balcanică, cauzele apariției și dezvoltării centrelor urbane din centrul și vestul Europei etc.

La această secție cercetătorul Șt. Olteanu a prezentat comunicarea „Cu privire la apariția orașelor pe teritoriul României”.

O secție deosebit de interesantă a fost a III-a, consacrată problemelor privind viața și traiul în orașele medievale timpurii. Comunicările prezentate în această secție au abordat o tematică diversă referitoare la construcția și funcționalitatea caselor din orașele vechi slave, tradițiile și inovațiile în construirea locuințelor, diferențierile sociale de la orașe, meșteșugurile, precum și chestiuni privitoare la originea și evoluția sistemelor de fortificații în diferite regiuni ale Europei, structura de clasă în societatea feudală timpurie din estul și centrul Europei etc. Unele comunicări au tratat aspecte ale culturii artistice urbane vechi rusești, meseriile, comerțul, circulația monetară în diferite țări ale Europei, evoluția demografică a orașelor, structura antropologică a populației urbane etc.

Secția a IV-a a inclus comunicări privind cercetarea orașului feudal timpuriu în raport cu districtul său teritorial. Au fost prezentate și discutate aspecte ale structurii orașului și a raportului său cu așezările sătești din jur, orașul ca cetate, punct fortificat și centru al aglomerărilor rurale și al unui cnezat, în sfârșit, apropierea și diferențierile dintre orașele și satele slave și neslave în secolele IX—XIII, diferențierile dintre centrele pre-urbane funcția și rolul lor în procesul formării satelor feudale timpurii.

În secția a V-a s-au prezentat și discutat probleme referitoare la legăturile economice și comerciale ale orașelor medievale timpurii. Comunicările s-au referit îndeosebi la producția locală orășenească din secolele X—XIV, difuzarea ei în anumite zone, drumurile comerciale, contactele etno-culturale și economice dintre diferite orașe, legăturile orașelor rusești cu Bizanțul și nordul Europei, orașele vechi rusești în izvoarele scrise scandinave etc. În cadrul acestei secții a prezentat o comunicare cercetătoarea M. Comșa, „Producția orașelor vechi rusești în vecinătatea estică a teritoriilor vestice ale Rusiei Kievene”.

În sfârșit, secția a VI-a a fost consacrată problemelor de arhitectură, artă și cultură spirituală orășenească medievală timpurie. Au fost prezentate o serie de comunicări care au tratat aspecte inedite privitoare la arhitectura vechilor orașe rusești a influențelor manifestate ca urmare a diverselor contacte stabilite între diferite zone, arhitectura orașelor medievale timpurii din Bulgaria, Polonia și Cehoslovacia, probleme privind arhitectura bisericăscă din secolele X—XIII, organizarea centrelor religioase, decorațiunile laice și religioase, tradițiile, inovațiile locale, influențele romane târzii și bizantine în arhitectura veche rusească din secolele X—XIII, contribuția artistică a arhitecturii vechi rusești la îmbogățirea patrimoniului artistic european în epoca feudalismului timpuriu etc.

Pe baza numeroaselor comunicări prezentate, așa cum am amintit, în cele șase secții s-au purtat vii și interesante discuții, care au subliniat necesitatea intensificării cercetărilor în vederea unei mai bune cunoașteri a conținutului diferitelor culturi materiale de factură slavă, a adâncirii cercetării în domeniul etnogenezei slavilor, intensificarea cercetărilor lingvistice și antropologice, continuarea investigațiilor în scopul unei mai bune precizări a cauzelor care au dus la apariția sau dispariția orașelor. Totodată, discuțiile au evidențiat rolul orașului ca centru principal social-economic, cultural, religios, și politic, importanța legăturilor sale comerciale, culturale și politice cu alte centre sau zone mai largi rurale. De asemenea, s-a subliniat valoarea aparte a cercetărilor arheologice, istorice, lingvistice, antropologice și demografice, întreprinse până în prezent, în cunoașterea vieții urbane feudale timpurii din diferite țări ale Europei.

Sedința de deschidere a lucrărilor, ca și cea de închidere, a avut loc în sala Filarmonicii de Stat din Kiev, cu care prilej au fost prezentate în plen o serie de comunicări privind, fie antichitățile vechi slave, din secolele V—VII e.n. din estul și sud-estul Europei, fie aspecte ale începuturilor orașului vechi rusesc sau din alte țări slave.

În zilele de 20 și 24 septembrie au avut loc ședințele Comitetului Executiv și Permanent al Uniunii Internaționale de Arheologie Slavă la care, din partea delegației române, a participat ca membru în Comitetul Executiv, dr. Șt. Olteanu, iar ca membri în Comitetul Permanent, dr. D. Gh. Teodor și dr. M. Comșa. S-a discutat problema organizării celui de al VI-lea Congres internațional de arheologie slavă, stabilindu-se că acesta va avea loc în 1990 la Prilep, în R.S.F. Iugoslavia. De asemenea, s-a ales președintele viitorului congres în persoana prof. dr. Boško Babić din Iugoslavia, fixându-se, totodată, tema acestuia: „Etnogeneza slavilor și răspândirea lor în Europa”. S-a hotărât ca în anul 1986 și 1987 să se organizeze la Prilep și la Berlin simpozioane internaționale cu teme privind arheologia slavă. În timpul ședințelor menționate s-a procedat la realegerea Biroului Exe-

cutiv al Uniunii și au fost făcute unele modificări în componența unor comitete naționale, alegându-se noi membri în locul celor pensionați.

În zilele de 21 și 22 septembrie au fost organizate excursii de documentare în orașele Cernigov și Pereiaslav-Hmelnițki vizitându-se cu acest prilej, importante monumente arheologice și istorice, săpăturile arheologice din așezările vechi slave, precum și muzeele de istorie și arheologie din orașele respective și muzeul satului al R.S.S. Ucraina, de lângă Kiev. În timpul lucrărilor congresului au fost vizitate de asemenea Muzeul de arheologie din Kiev, Expoziția rezultatelor săpăturilor arheologice din Ucraina, monumente istorice, biblioteci.

Cu prilejul desfășurării lucrărilor acestui congres, membrii delegației române au avut un util schimb de păreri cu spe-

cialiștii din U.R.S.S. și din alte țări europene, în domeniu¹ arheologiei feudale, timpurii, s-au documentat asupra rezultatelor principalelor săpături arheologice din Ucraina, au consultat numeroase cărți de specialitate în biblioteci.

Participarea delegației române la lucrările celui de al V-lea congres internațional de arheologie slavă de la Kiev, a constituit, fără îndoială, o nouă și fructuoasă posibilitate de a fi lărgite contactele cu numeroși specialiști, de a cunoaște nemijlocit o serie de realizări ale arheologiei feudale timpurii din multe țări europene, de a discuta o serie de probleme complexe, importante și deosebit de actuale, care interesează în bună măsură și cercetarea arheologică românească.

DAN GH. TEODOR